

Die enighe sprake ende verenighinge die Sunte Augustinus hadde mit God

<https://hdl.handle.net/1874/339812>

Hs.
8 L 1

De tyd en heeft noyt weghgenomen

Kat. VIII, I, 1

So blinckt hun deugt voor iedereen.

Den naam en 't overschot der vromen

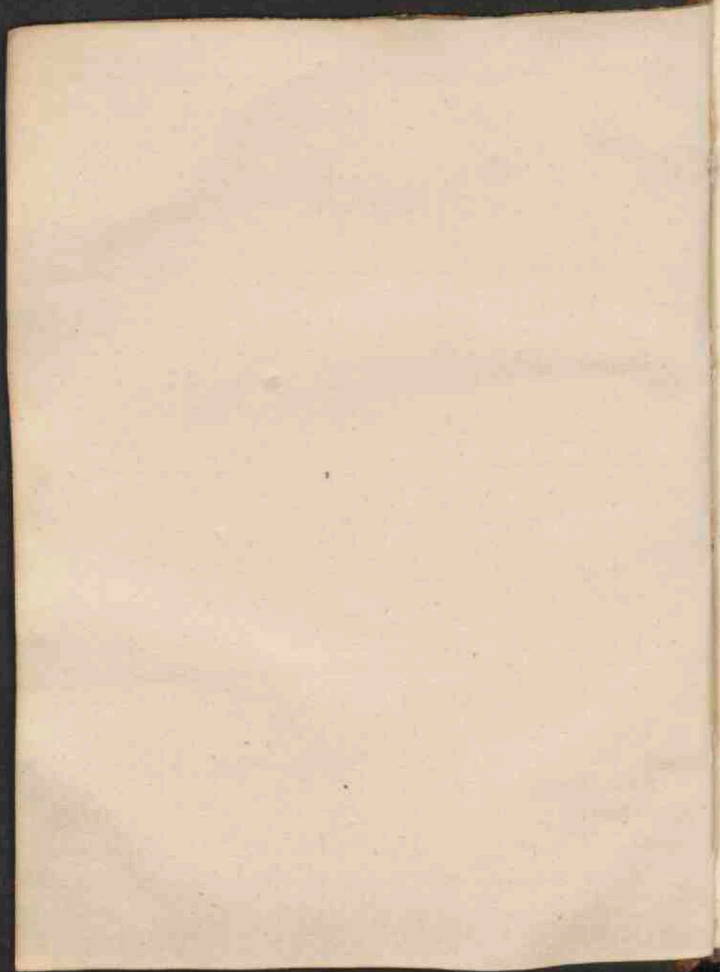
Want nadat zy zijn overleên

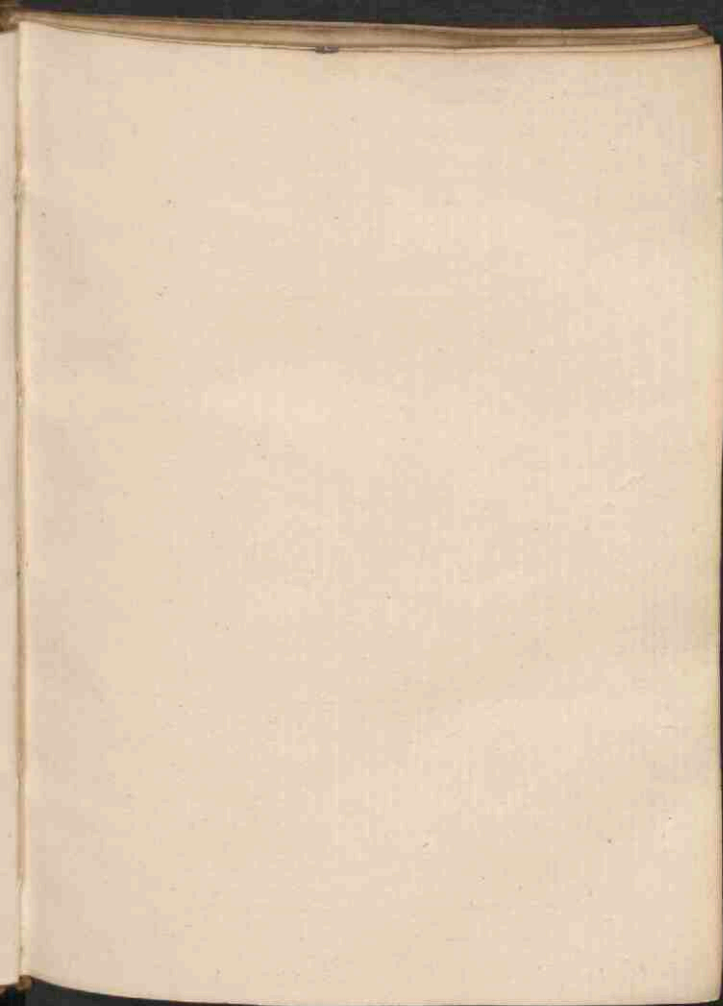
Perk. 126 X 92. 38 fol. Met zijn bewerkte beginletters in verschillende kleuren, voorin een grootere met randversiering. De nummers der hoofdstukken in rood. XVde eeuw.

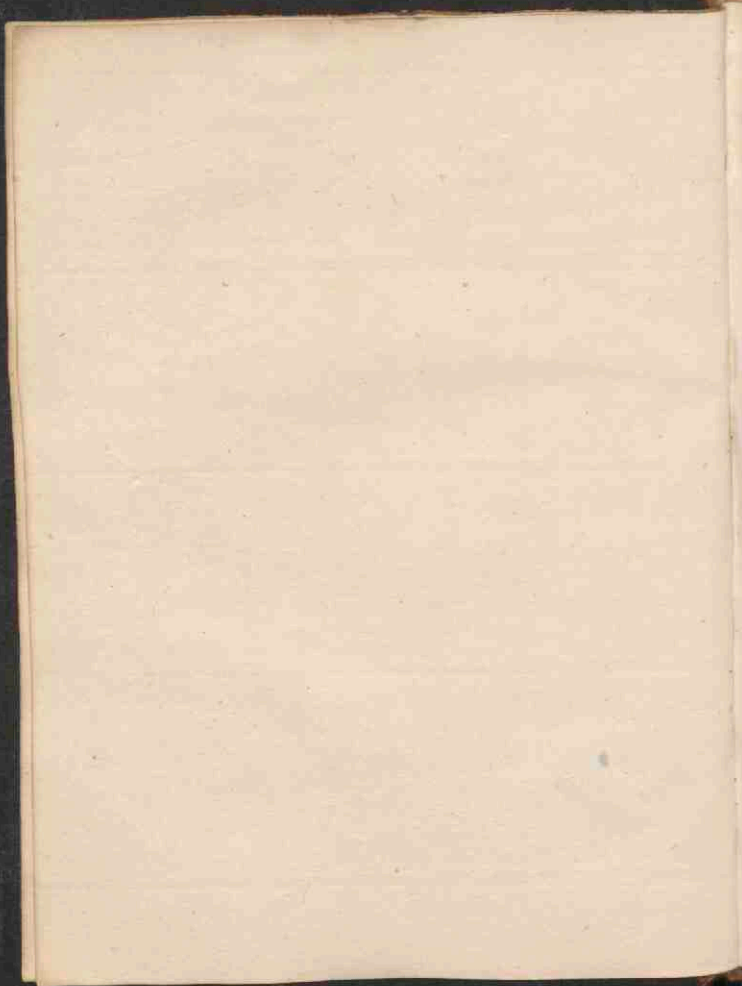
Die enige sprake ende vereneghingé die Sunte Augustinus hadde mit God (fragment).

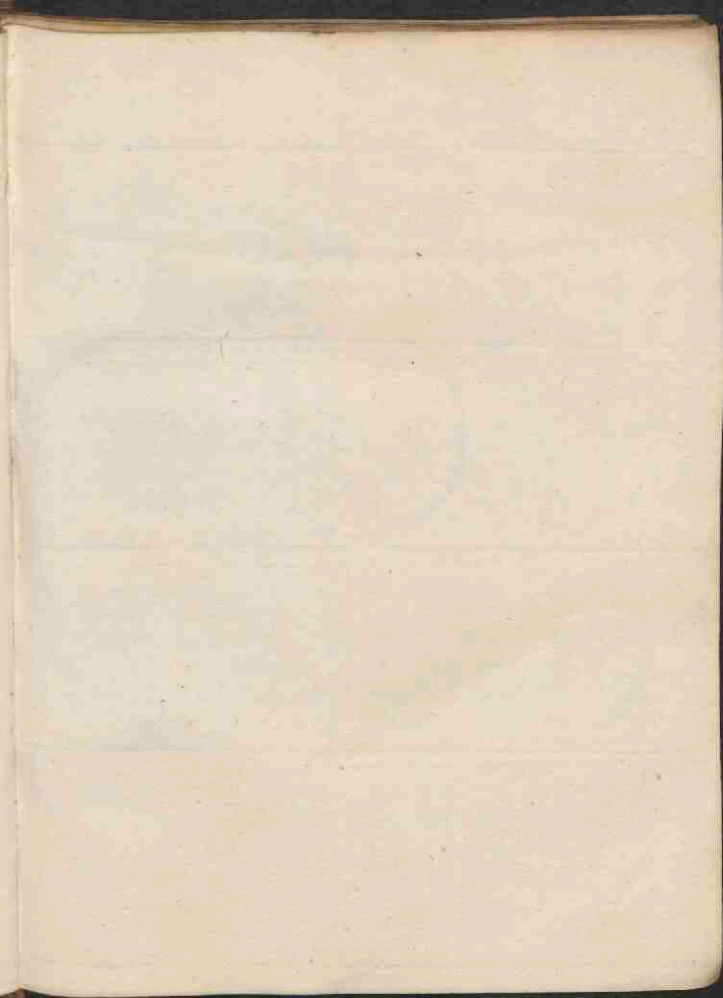
Vertaling van *Soliloquiorum animae ad Deum liber unus*, dat op naam van S. Augustinus staat. Ons handschrift bevat slechts XVIII capittels en het begin van het XIXde, dat met deze woorden afbreekt: „ende wt gancen crachten en wt den binnensten merghe des herten altijt ende in alre uren in welken wy dijne ghenadigher guetheit” . . . (*S. Augustini Opera Omnia*, editio Parisina altera, tom. VI pars 2 [1837] Appendix, col. 4284, cap. XVIII in fine). De tekst van het hs. is door prof. H. E. Moltzer uitgegeven in *Bibl. van Mnl. Letterk.*, afl. 44 (1890), blz. 44—70.

Het handschrift, dat door Mr. C. C. N. Krom, rijksarchivaris in Noord-Brabant, aan prof. H. E. Moltzer was afgeslaan, is door diens zoon Dr. M. N. J. Moltzer aan onze bibliotheek geschenken.

In die beghint die enighe sprake ende ver-
eneghinghe die Suinte Augustinus had

de mit god
daer ierste ca-
pitel.

mijn herte ende
mijn god ende
mijn bekenne
die my ende al
dintk in di sel

uen bekennest. doe my di waerachtelicken
bekennen. O dacht mijne sielen mijn so-
laes ende mijn enighe troest verdoen mi
di O licht mijne oghen mijns geestes blit-
scap ende mijns herten to euerlaet ghe-
werdighe di mi toe openbaren. O leuen
ende ontholt mijne sielen. doe mi di be-
kennen ende minnen. Hete mijn god leue
ien volle blitscap mijne sielen. mine
gloue ende mine salichert. O begeerte
mijns herten laet my dy vinden. beholde

ende besitten **O** myne mynre sielen laet
mi di omc kessen. **O** mijn gheminde bru
degom ic en vinde van binnen noch van
buten ghene ruste dan in di noch ghe
ne ghenuechte anders dan in di **O** mij
ne enighe saluteit al mijn ghenoeeghen
is alleen in di mitten binnensten mijns
herten ende mynre sielen di toe besitte
Wanttu biste die ouerste smaech troest
ende sueticheit mynre sielen. **O** here
cracht ende stercheit. ontholder ende
verlosser. mijn enighe toeter laet doe
my di bekennen ende mynen. **I**c moet di
mynen. mijn hulper ende borcht mynre
stercheit. mijn enighe hope in al mijn
wederstoet **I**c moet dijns ghebruikē wat
du biste dat beste guet sonder welken
gheen guet en is. **O**prene my die openh
dijnre cracht o ewighe woert des vaders
wanttu dat beth vermachste dan yemich
suidende sweert. **L**ueck op die oren mijn
herten dat ic horen mach die stemme
dijns woerdes sprekende van bouen mit

2
mit dinnre sterker stemmen in dat binne
ste mijns herten. Die wallust mijns vley
sches moet van dinnre stemmen blien en
verdoeghen. ende die eerde mijne plom
per onbetantheit moet van die tracht
dinnre stemmen groven ende blyen. ende
brachten der gherechticheyt in der ewiger
waerheit voert brenghen. **O**nbegripe
lick ende onwandelber licht verlichten
de mijne oghen trancheyt. en behuedet
sie dat sie hem niet en kieren toe sien ie
nige ydelheit. **O**nsientlike licht verlich
te mijne oghen om di toe sien. **O**uer suete
roeck des leuens storte dine roeke in mijne
binnensten. soe dat ic in die tracht dijns
rokes lopen mach in die specien dinnre sal
uen en dinnre walrukender cruden straet
die mont ende die tonge mijne sielen ge
sont dat ic mach smaken ende bekennē
die groete menichuoldicheyt dinnre suc
tichheit. die verborghen ende op gheholte
heuest den die du veruult heueste myt
caritaten ende mynen **O**heff minen her.

om di toe dencken. mynre sielen di toe mynē
minen verstande di toe verstaen. myner re-
denen ende ghedachtenisse alijt suetelick
ende wisslick an di toe cleuen. **O** weerde sue-
ticheyt di toe smaken ende mit mynne toe
besitten. **O** leuende leuen in welken alle
dinghen leuen ende sint. **O** leuen die my
dat leuen gheueste ende seluen dat leuen
biste. **O** uermiddes di leue ic. sonder di sterue
ic. vermits di worde ic van der doet verweet.
Want dijn ghedenckende worde ic leuen-
dich. **O** leuende leuen ouer suete minlick
ende altoes ghedencklick. **I**c bidde waer
mach ic di binden alsoe dat ic in my sel-
uen ontbreke ende in di ontholden worde
Wes by my in minen ghemode in mijn
herte in minen mont ende in mine hul-
pe. want ic quelle van diner mynnen.
Dine suete roke maect my leuendith ende
sterckt my. **D**ine ghedencknisse maect
my ghesont. ende als ic in diner glouen
schouwe soe vernoeget my dat ic toe
male van di versadet worde. **O** leuen

mijnre sielen mine siele begheert ende oet-
 brect in dine ghedenckenisse. Wanneer
 sal ic comen ende my voer di openbaren
 O mine enige troest ende blytschap waer
 om kiestu din ansicht van my daer ic
 my in verblide. Waer ontholdestu dine
 verborghene schoenheit die ic begeere.
 Ouermid des dine roeke leue ic ende ver-
 blide my in di. meer ic en siee di niet. O
 weerde lief waer om verberchstu din
 schone ansicht. lichte daer om als wy vā
 di lesen. welck du seluen ghesecht heuest sien
 dat di gheen mensche mach ende leuen.
 Sie leue here ic wil steruen om di toe sien.
 Laet my hiet steruen op dat ic di mach
 sien. It begeert ontbonden toe wesen vā
 desen leuen ende myt di toe wesen. Ick
 ontsegge toe leuen op dat ic mit xpo le-
 uen mach. Here ihu xpe ontfanck mine
 geest. O mijn leuen ontfanck mine siele.
 O mine blytschap trecke mijn herte toe di
 O mijn suete lieff ic wil di mynnende i-
 mynnen eten. ende van dine mynne

in di vertoert worden. **O** mijn hoeft rege
re my ende sture my. **O** licht mynre oghen
verlichte my **O** suete melodie bermake mi
O roeke des leuendes maeck my leuendich.
O woert des vaders maeck my sterck. **O**
mijn enighe loff maeck leuendich die sie
le dijns knechtes **O** blytscap com in my
op dat ic my in di verblide. **O** ouerste sue
ticheyt storte di in my op dat ic di smake
O ewighe licht verschijne my op dat ic di
sic bekenne ende mynne. **O** ouerste sue
ticheyt storte di in mi want daer om en
mint men di niet om dat men di niet en
kent. ende daer om en bekennt men dyn niet
om dat men di niet en verstaet. **Ende** daer
om verstaet wy di niet om dat wy dyn licht
niet en hebn. daer wi di in verstaen solde.
O here dyn licht lichtet in onsen duuster
nissen. meer onse duusternissen en begri
pen dyn licht niet. **O** licht der ghedach
ten. **O** lichtende waerheyt die alle men
schen verlichtes die in dese werlt come
Niet die dese werlt mynnen meer die in

4

Deſe werlt comen ſegge ick. want die deſe
werlt miut die mach die vuentſcap gode
niet ſmaken. O licht der waerheyt ver
duif die duuſterniſſen van dat anſicht
mynre ſielen ende van minen ghedachte
dattet di verſtae ende verſtaende begri
pe ende begripende mynne ende bekenne
want ſoe wie di bekennt die mynt di hie
berget ſyns ſelues ende deuet an di ende
oock mynt hie di meer dan hem ſeluen.
want hie latet hem ſeluen ende comet toe
di. ende verblidet van di ende is in di. O
weerde here daer om en mynne ic di ſoe
ſeer niet als ic ſolde. want ic di toe vollen
niet en bekenne. Meer want ic di luttel
keine daer om minne ic di luttel. ende
want ic my van di kiere die die ghewa
rige blutſcap biſte ende kiere my toe wt
wendigher vrecmder mynne die mi va
di verveemdet ende verpelt. daer ome
moet ic dyns deruen. Ende aldus bin ic
ouer al arm ende onſalich. want mijn
herte dat ic myt voller mynnen ende

begheerten di gheuen solde dat gheue ick
der ydelheit ende aldus worde ic ydel ende
ydelheit. als ic mynne dese ydelheit. O here
want ic an di niet ende ic in myngher ee-
nichheit ende my twiwert kiere in twiwen-
digher menichuoldichheit. daer om en ver-
blide ic my niet in mynre rijchheit. Ende
want ic my toe desse tijtlike dinghe ghe-
ue daer om moet ic deruen der gheesteli-
ker voedinge. heue here du biste ewich
ende du woerste in der ewichheit. ende
du en biste niet toe vinden in tijtliker ver-
gandichheit. Du minnest hemelsche din-
ge ende ic eertsche. Och och wanneer salt
vergaen dat ons aldus doet scheyden.

O myn **Dat anderde capittel.**
here mijn god wāneer sal ic
onsalighe mijn verkierde
onrechtichheit kieren ende stu-
ren nae dine gherechtichheit. O here du
meenste ende mynste cruchtichheit waerheit
ende suuerheit. ende ic meene ende myn-
ne menichuoldichheit ydelheit ende on-

5.
suuerheit. Wat mach ic vele seggen du bist
guet ende ic sin quaet. du biste ghenadich
ende ic wreect. du biste hillich ende ic onsa-
lich. Du bist dat leuen ende ic byn doet.
du biste sterck ende medecine ende ic byn
tranck ende sieck. **M**ijn schepper wat mach
ic seggen. O here vader ende maker alre di-
ghen ic bin din creatuer ic verderue ende
grae toe niet ten sy dattu my helpst. Dine
handen hebni my ghemaket. Dine hande
segge ic die om my mit naghelen doer
grauen sint. **G**henadighe here en wil niet
versmaden dat werck dijner handen. **O**al-
reuerdichste here besic dine ghebenedide
hande daer du my in ghescreuen heueste
Ies die scrift der ghenaden ende beholt
my. Here ic bin din creatuer ende roep
mit groten herten toe di. **V**ermaccke my
ic bin din hant werck. du die biste dat
leuende leuen. **S**paer my here want my
ic daghe sint niet en wat is die mensche
dat hie mit sinen god en myt sinen schep-
per spreken mach. **V**erghest my here dat

ic mitti spreke. Vergheest dinen knecht dat
hie dat dorf doen. Meer noet en heft gheen
ewe. anrt ende noet dwinghen my toe
spreken. ende die ellendicheyt die ic lyde
doet my di anroepen. Ic bin sieck ic sueke
mediane. Ic sin blind ende haeste te luy-
te. ic bin doet ende begeer dat leuen. O
ihu nazarene du biste een mediane. du
biste dat licht ontferme di mynre. O da-
uids soen ontferme di mynre. O fontey-
ne der barmherticheyt verhoere den ar-
men sieken die totti roepet. O lichtende licht
verbeyde den blinden ende biede hem die
hant dat hie gherake totti ende wes dat
licht in dinen lichte. O leuende leuen ver-
wecke den doden. Meer wat bin ic die mit
di spreke. Wie mi here spaer my. Ic onweyne
spise der wormen ende stinckende voetsel
des vurs wat bin ic dat ic mitti spreken
dorf. Ic onsalige mensche gheborn van de
wive. corte tyt leuende veruult myt droef-
hent der ydelheyt ende den onwisen beeste
ghelyck ghe worden wat bin ic. Ic bin een

6
Doncker afgront eerde der onsalutheit. en
der maledicrien. soen der gramscap. een heb
belic vat der oneren gheueuen ouermids
onsuuerheyt. leuende in ellendicheyt ster
uende in aneteliker swaerheyt. **Wat** sijn ic
onsalighe ende wat sal ic worden. **Meer**
wat sijn ic sijn een vat vol messes een put
te der onreynicheyt vol stanches en erselic
heyt. arm blint ende naect en vele armodes
ouder worden. niet wetende hoe ic in die
werlt quam off hoe ic daer wt sal schein
den sal. **Mijn** leuen is onstadich ende onse
ker als die mane wassende ende wanende
als nu siet nu sont. ghelijck als een boem
bloyende die myt enen rijp verderet. **Aldus**
is mijn leuen broesch en vergaende. want
hoe dattet meer wasset myt der tijt hoe
dattet meer wortet ende naer tomet ten em
de. **Aldus** bedrieghet sie ons ende is niet toe
houden. ghelijck dat men een scheme niet
sulle staende behouden en mach en is vol
stricken des dodes. nu blide nu wouich. nu
sterck nu tranck. nu leue ic. en als icht

minst vermode soe sterue ick. Siet aldus bin
it altijt teghenheyt verwachtende in al mine
ghenoechten ende welten. **Als** it lache soe is
my dat wenen nae by. want al onse leuen
is onghestadicheyt. alsoe dattet een bre in
ghehken state niet en bliuet. **Als** nu vrese
wi ende beuen. nu is ons toe tolt nu toe hiet
Du sietheyt quellinge ende alle ellendich
ten laesten comet die onuerwinklike doet.
die mit vele stricken den menschen daegelic
beuaet. Die een mit der saghen den andere
mit houet seer ende aldus mit ontelliker
sietheyt brenget he den menschen ten eynde.
Die een steruet van honger. die ander
van dorst. Die een verbrant ende die ander
verdrenet. **Aldus** is al onse leuen onseker
ende onstadich. want wi en sint gheens
ginges seker dan die doet. altijt verwach
te wy die bre des dodes die ons onkondich
is. **Ende** als wy wanen alre ghesondest
toe sijn ende lange toe leuen soe comet
oickerwile haestelick ende onuerckenlick
die doet ende benemet ons die hope daer

7
wy in weren. want wi wetē niet wāneer
ende in wat manerē wi steruen sullen. **H**er
altoes sin wi seker dat wi die doet niet ot
blien en moeghen. **O** here al is onse onsa
lichheit groet wi en merkent noch en roe
kens niet. **H**ir om roep ic toe di ontferm
di onser. **I**c sal toe di ropen here eer dat
ic sterue. op dat ic niet ewelick en sterue
meer mitti ende in di bliue. **I**c sal mine
onsalichheit merken ende here di belien
ende minre onweerdighet cleynheit
en wil ic my niet scamen dymre ghenā
dicheit toe openbaren en toe claghen.
O here du biste mine cracht ende mine
sterchheit vermiddes welken ic ontholte
ende ontheuen worde **O** licht vermiddes
welken dat ic sie. **T**oen my dine glorie
daer ic my in verblide. **Amen.** **Dat derde**

O licht dat tobias sach **capittel.**
Doe hie myt synen blinden
oghen synen enughen so en
den wech des leuens leerde
ende hem voer ghent mitten voren der

caritaten. **O** licht dat ysaac van binne sach
doe hie oeck mit blinden ogghen voer seds
sinen soen die dingen die gheschen solde.
O onsenlike licht welken die afgront des
menscheliken herten open is. **O** licht dat
iacob sach doe hie sinen kinderen voer seds
dattu hem toendes alst hem gheschen sol
de. Die grote donckerheyt is op dat an
sicht des afgrondes mijnre sielen. meer
du biste dat licht. **G**rote duisternisse is
op die watere mijn herten meer du biste
die waerheyt. **O** woert des vaders ouer
midde di sint alle dinge ghemaket. en
sonder di is niet ghemaket. Du biste
voer alle dinge ende gheen dinck en is
voer di. Alle dinge regierstu ende ende so
der di sint alle dinge niet. **O** woert du
sprekest in den beghinne. **H**et sy een licht
een licht ende doe wast licht. **D**egge nu
oeck het sy licht ende dat licht verdoene he
my. dat ic dat licht sie ende daer in beken
ne al dat gheen licht en is want sonder
di sint mine lichte donckerheyt. ende son

8
der dinen lichte is gheue waerheyt meer do-
linge ende ydelheyt. Sonder di is beschende-
heyt noch wetenheyt wysheyt noch const-
meer confusie ende onbetinde blintheyt
Sonder di is gheen leuen meer ewich doet
ende altoes steruen. **Dat vierde Capittel**

O here wanneer gheen licht en
is soe is die doot. niet dat sie
dan daer in den wesen is. wat
die doot is een niet ende ouer-
midde die doot worde wi toe niet. ende
daer om is sie een niet als wi ons niet en
onshen ouermidde die sonden die een niet
is niet toe begaen. **A**y here ons ghescheet
al recht. want wy ontsaen recht loen nae
onsen werken als wy toe niet gaen als
water dat en wech lapet. **W**ant sonder
di is niet ghemaect. **E**nde wi niet begaen
de worden niet als wi ons van di kieren.
die alle dinc ghemaect heuest. **O** here
woert des vaders ende seluen god vermid-
des di sint alle dinge ghemaect. **W**ie my
onsalighe blinde. **D**u biste dat licht ende

ic hebbe mi seluen ghequesset ende iamer-
lick ghewont ouermiddes die sunde die
een niet is. Du biste ghesontheit en alle
salicheyt. Ic bin die doot ende du biste dat
leuen. Wie mi ic bin sonder di. Ic bin toe
niet gheworden ende du biste dat woert
bermiddles welken alle dinge ghemaect
sint ende sonder welken niet ghemaect en
is. Want ic sonder di bin soe bin ic niet. **O**
woert des vaders du biste dat licht ouer-
middles welken dat licht ghemaket is.

Du biste die wech die waerheit ende dat le-
uen. In di en is ghene danckerheyt. ydelh^t
noch doet. **O** here sprek een woert ende
segge dattet licht sy op dat ic licht sien
mach ende die donckerheit schuwen. Dat
ic sie die waerheit ende schuwe die ydelh^t
dat ic sie dat leuen ende schuwe den doot.
O licht verlichte my wanttu mine verlich-
tinge biste ende mine salicheyt. **D**i sal ick
onthien mijn here ende mijn god **D**i sal ic
louen ende dancken mynnen ende eren.
Di vader wil ic mynnen wanttu biste my

brudegom. toe di wil ic my bereyden en̄ aere
 verlichtre my blinde want ic bin in doncker
 heit ende in die scheme der doot. **Bereyde**
 ende sture mine vaten toe gaen in den wech
 des vreden ouermiddes welken wech ic ghe
 raken mach in die stede dijre wonderliker
 wooninge hent in dat huus godes. Daer
 sal ic singhen mitter stemmen der blytschap
 pen ende god louen ende belien. Want belie
 ne is die wech daer men doer gheraket in
 welken ic niet dwelen en mach. **Dat vyfte**

Ic sal di belien here vader **impurel.**
 coninck des hemels ende der eerde
 mine cleynheit ende onsalichheit.
 op dat ic alsoe mach in gaen toe di
 uer ontfermherticheit. En̄ want
 ic onsalich bin soe bin ic toe niet ghewordē
 ende ic en wiste dat niet. Du biste die waer
 heit ende ic was niet mitti. ende daer om
 heb̄n my mine viande seer ghequesset en̄
 ic en voelde dat niet. Ende wanttu dat leue
 biste ende ic mitti niet en was soe bin ic toe
 niet gheworden. Ende wanttu dat woert

biste ouermiddes welken alle dinge ghema-
ket sint ende ic mi van di verscheyden hebbe
soe bin ic sonder di toe niet ghe worden. Meer
wat is niet. Niet is dat toe niet brenghet. Al
dinck dat ghemaket is. is ouermiddes dat
woert ghemaect. al dinck dat is ende alsulck
alst in sinen wesen is. God sach alle dinge
die hie ghemaect hadde. ende sie weren hand-
guet. Ende waer om sint sie guet. Daer om
dat sie ouermids dat woert godes ghemaect
sint. want gheen dinck is guet sonder dat
ouerste guet. Ende daer is quaet daer gheen
guet en is. Ende want dat woert niet ghe-
maket en heft dan dan guet is. soe is dan
dat quaet ghemaect een niet. Want niet is
anders niet dan een deruinge ende berouin-
ge des guedes. Ghelyck dat blintheit niet
en is dan een deruinge des lichtes. Soe is
dan quaet een niet. Al dat is heuet dat woert
ghemaect. ende is guet. Ende dat is quaet
dat van gode beroeft is ouermiddes wen
alle guet is. Dat quaet en heft dat woert
niet ghemaect. ende daer om ist quaet

10
Wanttet niet ghemaect en is. Siet aldus sint
alle dinge die sint ouermids dat woert ge
maect. ende daer om sint sie guet. soe volgh
daer nae. Al dat niet ghemaect en is dat is
niet guet. Ende aldus dat quaet is dat is niet
wanttet niet ghemaect en is. Hoe mochte
dat quaet wesen dat niet ghe maect en is.

Dat is daer om want dat quaet is een derue
ende ene berouunge des woerdes ouermids
welken al dinck guet is. Ende hij om son
der dat woert toe sijn is quaet. ende dat qu
quaet is een niet. Wilstu weten wattet is
van dat woert toe scheyden soe hoert wat
dat woert is. Dat woert godes sprekhet sel
uen. Ic bin die wech die waerheyt en dat
leuen. Van dat woert toe scheyden is sonder
wech sonder waerheyt ende sonder leuen
toe sijn. Hij om soe vake alstu verduweelst
van den ouersten guede soe vake scheydestu
van dat woert. want dat woert is dat o
uerste guet. ende dan wordestu niet alstu
sonder dat woert biste. sonder welken niet
ghemaect is. O here nu hefftu mi verlicht

di toe sien. **I**ck sie ende kenne ende alsoe dicke
als ic my van di scheyden hebbe bin ic toe niet
gheworden. ende want ic dat guet dattu sel
uen biste vergheten hebbe daer om bin ic
quaet gheworden. **W**ie mi onsalighe waer
om en bekenne ic niet dat ic di latende een
niet worde. **M**eer hoe mochte ik bekenne
dat ic sonder di was. **W**i weten wal dat
niet. niet is. ende dat niet is en heft gheen
wesen. ende dat niet guet is. is niet. **E**nde
albus was ic niet doe ic sonder di was. **A**ls
een beelde dat oren heft ende niet en hoert
noch rukket noch smaect noch en siet. noch
en handelt al schijnttet instrumente toe
hebn die daer toe dienen. **A**lsoe was ic blit
doef en sonder sinnen ende ic en onder schey
de dat guede van den quade niet. noch mi
ne wonden en gheuoelde ic niet. noch mine
donckerhert en sach ic niet. **W**at was ic
sonder di o waerachtige licht dat alle men
schen verlichtet comende in deser werlt.
Wie mi ic was ghewont ende mismaket
ende ic en gheuoeldes niet. **W**ant ic was

een niet ende was sonder di. **O** leuende leue
 mine viande die hebn horen willen mit
 mi ghedaen. **D**ie ontleden my en sloghen
 mi. **D**ie schoerden ende wonden ende dode
 mi. want ic van di ghescheiden was. **A**ch here
 mijn leuen die my ghemaket heuest. **S**ehoe
 der mijns leuens ontferme di mijnre ende
 verwecke my. **O** here mijn hope mine waerheit
 mine stercheit. ende mijn troest in minen
 drucke. sie an mine viande ende verlosse mi.
Die moten vlicen van dinen ansichte. die mi
 haten ende ic sal ouermids di leuen in dy.
Die hebn my ghemerct ende seghen dat ic
 sonder di was ende **sloghen my**. versmaete
 my. **S**ie dielden mine cledere daer du my
 mede ghecledeet ende gherijet haddest. **S**ie
 makeden horen wech doer mi en treden
 my onder hore voten. **D**ie ontreyden my mit
 die onreynicheit din mijnre sonden. sie liete
 mi mistroest ende mit groten angst beuae
Ic volghede hem blint naect ende ghebou
 den mit ketenen mijnre sonden. **D**ie toegē
 my om nae hem van die eene sonde in die

ander. Ende ic ghenck van dat ene ghebreck
in dat ander voer die ghene die mi iaghede
Ic was knecht ende mynde dienst. Ic was
blint ende mynde blintheyt. Ic was ghebō-
den ende ic en schaemde my mijne banden
niet. Dat bitter was duchte my suete. ende
dat suete bitter. Ic was onsalich ende ic en
bekendes niet. Daer om want ic sonder dy
was. D woert sonder welken niet ghe ma-
ket en is. ende vermiddes welken al dat is
onthouden wort. ende sonder welken al dinc
niet en is. als ouermiddes dat woert al dinc
ghemaect is. alsoe wort al dinc quermids
dat woert onthouden. in den hemel en in der
eerden ende in der see. ende in den afgront.
Iae den enen steen en heuet dat ene stucke
an dat ander niet noch oech gheenwe crea-
turen dan ouermids dat woert ouermids
welken alle dinge ghemaect sint. Dewige
woert ic moet di an cleue op dattu my ont-
holdes. want sint dat ic van di scheyde
verdorff ic my. meer du die my ghemaect
heuest. hebbest my vermaect. Ic sondigede

ende du wist niet des my. Ic zweelde ende du
leerde des my. Ic was blind ende du verlichte
des my. **Dat seste capittel. O mijn god**

O mijn god ende mijn here hoe
groetlick bin ic schuldich di
toe mynnen ic arme schuldi
ge ende onsalige. **Se**wyse my
hoe menichuoldelic dat ic schuldich bin
di toe louen toe dienen en toe behaghen.
Lude here mit groter en sterker stemmen
in die oren myns herten. **l**ere my ende be
holde my ende gheff my tracht ende ic sal
di louen. **D**u hebbest my ghescreuen doe ic
niet was. **D**u verlichtes my doe ic in duis
ternissen was. **D**u verwertes my doe ic
doot was. **D**u hebbest my op ghehouden
ende gheuoedet van miñer ioe ghet mit
al dinen gueden my slinckende worm.
onreine sonder nerghent toe bequaem
du voedest my mit dinen alre besten ga
uen. **O** dauids slotel doe my op die dore
dijns liches. **D**u doeste op ende nemāt
en sluret toe. **D**u slutes oeck toe ende ne

mant en doet op. **H**ij doe my die dore dyn
lichtes op dat ic mach in gaen en sien en beke
nen en di belien van al minen herten. **W**at
dijne ontfernherticheit heuestu groetlick
an mi bewiser ende heuest mine siele ver
loest van den binnensten der hellen. **O** here
god hoe wonderlick is dyn naem in al die
werlt. **W**at is die mensche dattu di ghe
weerdichste sijn toe ghedencken. **O**f wat
is des menschen soen dattu hem soe minlic
visiterste. **O** here hope alre hellighen een
hope hoer stercheit. leuen mynre sielen
by welken ic leue en sonder welken ic ster
ue. **O** licht mynre oghen by welken ic sie
en sonder welken ic berouet werde. **b**lijt
scap myns herten ende vroude myns gees
tes. **I**c wil di mynne wt al minen herte
wt al mynre sielen ende witten merghe
mynre binnensten wanttu hebbest my
ierst ghemynt. **O** schepper des hemels en
des afgrondes die mynre gueden niet en
behonest. waen coemt my dattu my ge
mynt heuest. **W**ant eer ic was soe en

13
ronde it di ere noch liefte doen. **O** volheit
die op doeste die monde der stonime. **O**
waert bi welken alle dinge ghescreuen
sint. doe op minen mont ende ghet my
een stemme des loues. op dat ic mach ver
tellen al dine waldaden die du mi ghe
gheuen hebbest here van an beghinne
die here ic bin wanttu my ghetelt heb
best in dat den tale dynre creaturen. **V**a
der ewicheit heuestu dat ierst gheordineert
cet du veet maectes. **V**an beghinne eer
du die wijtheit der hemelen wtreckedes
doe noch niet en weren die afgronde der
ssee noch die wateren. doe du noch die eer
de niet ghemaect en haddes noch die ber
ghe foudiert. noch die bomen fonteyne
ende wateren niet wt der eerden ontspro
ghen. **V**oer alle dese dinge die du mit
dinen woerde ghemaect heuest soe he
uestu my mit onwandelbere voersie
ntheit voer sien ende ghewilt dat ick
een wesen solte van dinen creaturen.
Ende o alre guedertirenste god alre ouer

ste ende altoes alre sachtmodichste. Alre ontfermhertichste vader ende alre moeghenste schepper. wat weren mine verdiensten ende wat gracie mochte ic hebn voer di eer ic was dat behaetlich was voer dat ansicht diner gróter moeghenthent. mi toe schepen ende mit dinen creaturen toe tellen. **I**t was niet ende du heuest my vā niet gheschapen ende woltes dat ic wat wesen solde. **M**eer hoe danich. want niet stoppelen. noch vur. noch steerne noch voghele noch wisschen noch serpente. noch een van den wilden dieren. noch steen noch holt noch oeck een van den creaturen die allene wesen hebn. of oeck allene van de die allene moeghen wesen. en wassen ende gheuoelen. **M**eer bouen al dese woldestu dat ic solde wesen een creatuer hebende wassen wesen ende gheuoelen en onderscheyden. **E**nde bouen al dit woldestu dat ic weer een weynich mynre dan die engelen want ic die ~~redene~~ redene dy toe bekennen myt hem ghemeen.

van di ontfanghen heb. **M**eer een wep nich
 myn dan die engelen heuestu my ghemyn-
 vet maket want sie bekennen di teghenwoer-
 dighlick siende. ende ic bekenne di in hope
 ende in den gheloue. **S**ie sien di van ansich-
 te toe ansichte meer ic sie di doer een soe-
 gel ende ghelyckenisse. **S**ie sien di vollen
 tomelick ende ic eens diels. **Dat souede.**

Mer alst comet dat volmaect
 is dan sal verueelt worden dat
 van den diel is. **W**ant dan
 soele wy myt bloten ansichte
 dijne glorien anschouuen. **D**an en soele
 wy ghene teghenheit hebn noch minre
 wesen dan die hellige engelen. **W**at herx
 du salste dan onse teghenwoerdige soen
 wesen ende ene trone der hope die wy nu
 draghen ende daer wy dings in verberde
Meer dan salstu onse trone mit glorien
 ende mit eren verheffen ende veraren als
 dine lieue wente ende maken ons den en-
 gelen ghelyck. **E**nde alsoe heft dyn ghe-
 minde woert onse here ihus xps ghespro

ken. Si sullen wesen den enghelen ghelijc.
Ende die soenen godes. En sullen sie niet we-
sen soenen godes die die engelen ghelijc sint.
Seker sie sullen die soenen godes sijn. want
des menschen soen is xpus die is die soen go-
des. Als ic dat an merke soe spreke ic mit
vasten betrouwen dat die mensche niet
myne wesen en sal dan die engelen. Die
sullen niet allene die engelen ghelijc wese
meer oeck hoegher dan die engelen. wat
onse here ihus xpus is god ende mensche en
niet een engel. ende daer om segge ic dat
die mensche die edelste ende weerdichste
creatur is. Want dat woert dat in den
beghinne bi gode was dat sprack. Het wor-
de een licht ende dat licht is ghemaect.
welck licht die engelsche nature is. Dat
woert bi welken god alle dinghe gheschapē
heuet in den beghinne. Dat selue woert
is vleysch gheworden ende heuet in ons ge-
woent ende wy hebn sijnē glorie ghesien
glorie als des eengheborn soens van den
vader. Diet dit is die glorie daer ic in glo-

nere **D**it is die blyfscap daer ic toe rechte in
 verblide want sonder dese en is ghene blyt
 scap. **H**ere mijn god ende mijn leuen ende
 glorie mijnre sielen. **I**c sal di belien want
 als du my heuest ghescrepen een redelick
 mensche soe makdestu mi eens diels den
 engelen ghelijc. **E**nde du wullenkrachtes
 daer nae ouermiddes dyn ewighe woert
 dat ic comen mach toe die ghehele ghelijc
 hent der engelen ende helm mach dat toe
 wonschen of toe eyghenen dijne soene.
Ouermiddes dyn eengheboeren woert di
 ghemynde soen in welken du di wal beha
 ghet heuest. **D**en soen segge ic die ewelick
 nutti een substantie heuet ende een wesen
 is. **J**hm xpm onsen verlosser ende here ver
 lichter ende troester. onse aduocact by di
 ende dat licht onser oghen. onse beholter
 leuen ende onse enighe hope. die ons n
 meer ghemint heft dan hem seluen. wat
 hie heuet onse schilt betaelt myt sinen
 doot. **O**uermiddes welken wy een vast
 betrouwen helm ende een seker hope

toe comen totti. **W**ant hie heuet macht ge-
gheuen kinder godes toe worden al den die
in sinen naem ghelouen. **H**ere ic sal loff
seggen dinen naem. **W**anitu mi nae dine
beelde ende nae diner ghelikenisse scheppe
de ontfanclick ghemact hebbest dier o-
uernemender glouen dat ic mach worde
ende liet en een soen godes dat moeghen
ander onredelike creaturen niet ontfan-
als vome stene en ghemeenlick andere
creaturen. die veroert worden ende was-
sen in der lucht in der eerden ende in der
sie want dijn woert en heft hem ghene
macht ghegeuen kinder godes toe worde
want sie en hebn gheen reden. **W**at die
macht in die redene daer wy god in beke-
nen. dese macht heuet god den mensche
ghegeuen die hie redelic wt sinen beelde
ende ghelikenisse ghesapen heuet. **O** he-
re ouermiddes di sin ic mensche ende mach
ouermiddes dijne gracen dijn soen wor-
den dat ander onredelike creaturen niet
en moeghen. **W**aer off heb ic dat o ouer-

16
ste weerdicheit beghin alre creaturen Wane
comet my dat dat ic dijn soen mach worden
dat gheen ander creatuer en mach. Meer du
bliuende in der ewicheit sychopeste alle dinge
toe gader menschen ende beesten ende al dat
groot op der eerden Des en was gheen sake
enich verdienst der creaturen. wāt sie mocht
ten niet verdienen eer dat sie weren. Meer
dijne gracie voer quam sie soe dat alle din
ghen sonder enich verdienen van bloter ge
uadigher guederturenheit gheschapen sint
Ende aldus here heuestu dijne guetheit in
die redelike creaturen meer gheoent dan i
alle die ander. Here waer mede verdiente
ich dat dattu my een redelick creatuer ma
kedes voer die onredelike creaturen. Waer
om en bin ic niet ghelyck hem. off waer
om sint sie mi niet ghelyck. Wat sint mij
ne verdienste. Wat is mijne gracie dattu
my makeste een ontfantlick soen ende een
kint godes toe worden dattu alle onredeli
ke creaturen ontfecht hebbest. **A** here ic
en verdiente dat niet. dat sy veer van my

dat ic dat wanen solde. Meer allene dijne guet
heyt ende dijne gracie hem ghedien ende
ghewilt dat ic dielachtich solde wesen dij
ner sueticheyt. O here die gracie ende guet
heyt die my van niet ghemaket heuet die
moet my verlienen die gracie dat icks dy
dancken mach. en ewelike louen wt al mij
re herten ende sielen. O ghenadige here van
dy toe kieren is toe vallen. en toe di toe kie
ren is ap toe staen. in di toe bliuen is toe we
wesen ende ontholden toe worden. **Dar ach**

Here dijne almachtige **te myn**
guetheyt altyt een en al in hoer
seluen bliuende heuet die hilli
ghe engelen gheschapen in te
hemel ende die wormen in der eerden Ende
die macht dijne moeghentheyt is niet
meere in den engelen dan in den wormen
Want ghelyc dat ghene cracht noch wys
heit dan du allene vermochte die engelen
toe maken. soe en vermochte oock ghene
behendicheyt dan die dine dat alre min
ste wormken in der eerden toe maken. Ende

17
als gheen wijsheit dan die dinc den he-
mel maken mochte. alsoe en mochte oech
ghene wijsheit dat mynste blat van den
boem toe scheppen. **N**iet meer is ons moe-
ghelick een haer wit of swart toe maken
sonder di dan enen leuendighen mensche
toe maken sonder di. **M**eer dincre machti-
gher hant sint alle dinge ghelick moe-
ghelick. **W**ant niet myn moeghelick ist
di toe scheppen een engel dan een worm
noch den hemel dan een blaet. noch een lich-
am dan een haer. **N**och niet meer pijnlich
ist di toe fonderen die eerde op die wateren
dan die wateren op die eerde. **A**l dattu wol-
dest heuestu ghemact in den hemel ende
in der eerden ende in die afgrondicheit der
siec. **D**u heuest my mit dinen anderen cre-
aturen ghemaket alstu woldes **D**u had-
des my moeghen maken een steen een
voegel een visch een serpent of een beest
Meer dat woldes dinc guetheit niet doen
ende heft versien en ghewilt dat ic sonder
minen toe doen ende sonder enich verdienst

een redelick creatuer wesen solde. **Dat neghe**

der van heb ic **ix capittel.**

Wat lieue here dattu my dus
edelen creatuer ghemaect
hebbest. Des kan ic di nimmer
meer weerdelick danken. Ende hoe mach
ic enich loff bedenken dat diner weerdich
bettamet. Alsoe alst dijne guetheit behaech
lick was my toe maken sonder my. alsoe
wes du lieue here ghelouet ende ghedant
sonder my alst di behaeghet. **O** here du bist
te dijns selues loff dine werken louen di
nae die menichuoldicheit dijne groeth
Here dijn loff is onbegripelick allen crea
turen. **I**n der herten en wort dat niet be
gripen noch mitten monde en mach me
dat niet wt spreken noch mitten oren ho
ren. **W**ant dese instrumente liden ouer
meer dijn loff bliuet ewelick. **O** here
du biste dijns selues loff **O**nse begeerte
in dinen loue heuet beghin ende eynde
Onse stemme ludet ende liet ouer **O**nse
oren horen en dat gheluit vergaet.

Keer dijn loff bliuet ewelick. **Wie** ist dan
 here die di weerdeliche louen sal. **Want**
 mensche sal dijn loff voert brenghen **O**
 here die louet di die daer snerket. **Ik** loue
 di. **Die** louet di ende versteet dattu dijns
 selues loff biste. **Die** ghene louet di die
 bekant dat hie dijn loff niet werken en
 verriken en mach noth en tan. ende dat
 hie in dijn loff ghebreken moet. **O** ewich
 loff in di is onse loff in di sal mijne siele
 ghelouet worden. **O** here wy en louen di
 niet meer du louest di seluen ouermidde
 di seluen en in di seluen. **Wy** louen dy
 meer dat is ouermidde di ende in di. **O**
 here dan hebbe wi ierst waerachtich lof
 als wy loff van di ontfuen. **Alsoe** vake
 als wy van yemant prijs ende loff bege
 ren of soeken dan allene van di here soe
 verliese wy dat lof dat wy van di ontfä
 ghen solten. **Want** dat wy anders suekē
 dan an di dat is tijtlick ende lydelic. meer
 dat lof dat wy van di ontfanghen is ee
 wich ist. dat wy in dijnen loue volstan.

dich bliuen. Wille wy van god eweluck ge-
louet wesen soe moege wi gheen tijtlick lof
soeken noch mynen. **O** here du biste onse e-
wighe loff. van di is alle waerachtich loff
ende sonder di is gheen loff. **O** weerde here
sonder di kan ick di niet louen. **H**ebbe ic di
ic loue di mitti seluen. **W**at bin ic here vā
mi seluen di toe louen. **I**ck bin ghestubbe
ende assche ende als een doet hont. stinckē
de als een worm ende vuelnisse. **N**eer wie
of wat bin ic di toe louen. **O** here alre ster-
ste god du woenste in dynre ewichent
mitti seluen. **O**nse duusternisse en mach
dat licht niet louen dattu seluen biste. noch
die doet sal niet louen dat leuen. **D**u bis-
te dat licht. ic bin die donckerhent. **D**u
biste dat leuen ic bin die doet. **S**al die ydel-
heyt die waerheyt louen. **D**u biste die waer-
heyt ende ic bin der ydelheyt ghelijc ghelijc
gheworden. **W**at is dan here dat di louen
sal. **S**al ic arme onsalige di louen den he-
ren der heren. **S**al een onreyn stinck louē
den walrukenden roek. **O**f die sterflichent

des menschen die huden leuet ende morghen
doot is ende is als een onreyn worm. **Wat**
loff mach di die mensche die dus onsalich
is ghebieden. **Off** here sal di die louen die
toe male in sonen is ontfangen. ende in son-
den gheboren. **Dat** loff des sonders en ludet
niet wal in sinen mont. **O** here almachtige
god di moet louen dine moeghende almach-
ticheyt. dine onbegripelike wysheyt. ende
dine onwtsprekelike guetheyt. **Di** moet lo-
uen dine onverwinnende ghenadicheyt.
dins selues ewige tracht ende godheyt.
dine almachtige stercheyt. dine hoegemū-
ne ende guedertierenheyt. ouermiddes wel-
ker du ons gheschapen heuest. **Du** biste on-
ser sielen leuen ende salicheyt. doe ons di
ghelyck mynnen om di seluen in der tyt
ende in ewicheyt. **Dat** vnde **Capitel.**

Nere ic bin dyn creatuer ic sal
hopen ende schulen onder die
scaduwe dijner vloeghelen in
dijner guetheyt daer du my
in gheschapen heuest. **Here** help dyn creatuer

Dattu ghemacēt heuest ende mit dinē doot
ghenaedelick verloest heuest. En laet my
niet verderuen in mijne quaetheyt. Die
my wt dijne guetheyt gheschapen heuest.
Niet en moet ic verderuen in mijne armo-
den die ghemacēt bin van diner groter
ghenadicheyt. Want oiber hebbe ic van
mijne scheppinge of ic bederue in mijne
onsalicheyt. **O** here heuestu ons arme mē-
schen sonder oiber gheschapen toe verghe-
ues. regiere. behiede ende beholt dattu sel-
uen gheschapen heuest. Ende en versmaet
noch en versume dijns selues werck niet.
Van niet heuestu mi ghemacēt sonder mi
ende ic worde weder toe niete. **I**st dattu my
niet en stuerste ende in diner hoeden ne-
mest ende sorghe van my draghest. **W**at
ic en can noch en vermach niet sonder di
daer om volleert mi. **H**elp my here mijn
leuen dat ic niet en bederue in mijne
quaetheyt. **W**eert dattu my niet ghesca-
pen en haddest ic weer niet. Ende wantu
my ghemacēt hebbest soe bin ic. **A**me

verdiensten noch mine doegheden en dwō-
 ghen di niet my toe maken. meer dyns sel-
 ues alre ghenādichste guetheyt ende sacht-
 modicheyt. **O** here die caritate die di dwant
 my toe maken van niet. die moet di oech
 dwinghen my toe beholden. want wat solde
 die wdwant dijne caritate in minre scep-
 pingē. ist dat ic vederue in minre armoden.
Ende wanttu my van **d**ijne guedertuēhē
 heuest ghestapen soe vollenbrenge din wer-
 daer du dat om ghemaect heuest. want di-
 ne caritate is nu niet vermynret. **D**u biste
 seluen die caritate ende mynne die niet
 verwandelt wort. **D**ine cracht is niet ghe-
 trenat in my toe beholden noch dijne oren
 sint niet ghestoppet my toe horen. **M**eer
 myne sonden hebn een middel ghemaect
 tusschen di ende my. tusschen dat licht ende
 die duusternissen. tusschen dat leuen ende
 den doot. tusschen die waerheyt en ydelhē
 tusschen din ewige leuen ende min vergāc-
 like leue. **H**eer lieue here wilstu my helpē
 soe is my ghehulpen ende anders niet. **D**in

wille is dyn macht. ende daer in is al onse cracht.

Mine quade begeerte. **Dat xi. Ca.**
ende toe neyghelicheyden **mittl.**
o ghe mynde here dat sijt scadu
wen daer ic mede bedect bin in

den conkeren afgront des kerkeners daer ic
in ligge. hent die dach beghint op toe gaen
en die schemen vergaen. **Als** die stemme des
heren beghint toe luden wt den firmamen
te des hemels in groetheyden ende spreket.
Het worde een licht. **Dan** vergaet die sche
me ende die eerde verdoent hoer ende beghint
toe groeyen cruden en saet ende vrucht der
gherechticheyt brenghende totten rike go
des. **O** here vader ende god mijns leuens bi
welken alle dinge leuen. ende sonder wen
alle dinge doot gherekent worden. en laet
my niet in quaden ghedachten vallen noch
in verheffinge mijne oghen. **Doe** van my
quade begeerten. ende behuede my van on
ghebonden onweerdicheyt. **Besitte** mijn
here op dattet dyns altoes ghedencke.
Berlichte mine oghen dat sie di sien mo

ten en niet verheuen en worden voer di ewi-
ghe glorie ende hoege moeghentheyt. **O**p
dat sie moten oetmoedelick moten gheuo-
len ende ghene wonderlike dinge bouen
hem seluen toe smaken. **D**oe my toe beke-
nen my seluen ende onderscheyden wat my
hinderen of vorderen mach di toe dienen
ende toe mynne. **O** weerde here verduiff
mijne onghewordineerde toeneyghelichey-
den mit dijnre troesteliker sueticheyt. die
du verborghen ende op ghehouden heueft
den die di ontsien. **A**lsoe dat ic begeer toe
begeeren dine rechtueerdicheyden mit ewi-
gher begeerte. **E**n laet mijn herte niet be-
droghen noch ver valschet worden mit
vreemder ghenoechten. soe dattet wane
dat suete bitter sy ende bitter suet sy. offte
dat duyster licht sy ende dat licht duyster.
Wy wanderen diegheliks onder die stric-
ken onser vyanden die altoes berent synt
onse sielen toe stricken ende toe vanghe
Al die werlt is vol van desen stricken alsoe
dat die ghene die gheerne behoedelic wa-

deren solden kunne dese stricken ontgaen konē.
want al dat in der werlt is. is gheneyghet toe
begeerlichheit des vleysches. begeerlichheit der
oghen ende houerdie des leuens. Och here al
die werlt is vol deser stricken. en leggen altyt
voet mine voten ende wie sal sie moeghe ont
gaen. **S**eker die ghene die du afnemest ver
heffinge der oghen ende des herten ende on
gheordinierde neyghinge des vleysches. en
opdraghenden moet. ende houerdie des leue
des. Dese mach niet bestriet worden van die
stricken des viandes. **O** hoe salich is hie die
du dese gratie doen salst. want hie sal alle
ne seker bliuen. **D**u bidde ic di here dattu
mi ouermiddes dijne ghenade wilst behoe
den dat ic niet en valle in die stricke mijn
re vianden. die sie altoes minen vote be
reyn hebben om my toe vanghen. **O** wacht
mijne salicheyt verlosse my mit dijne
wonderliker moeghentheit. op dat mijne
viande niet en gloueren. **O** here stant op
ende vechte voer my en besaiddet my al
soe dat sie vlien van den ansichte dijner te

ghenwoerdicheyt. ghelijck dat was dat
 by den wure smeltet. **B**erberch mi in die he-
 melike teghenwoerdicheyt dijns minlike
 ansichtes op dat ic mi verbliden mach mit
 dijnen wtuertorenen kinderen ende mitter
 sueticheyt diner hemelscher glorien ghesa-
 det moet worden. **O** here du biste vader ende
 moeder dijne armer wesen verhoer hoer
 ellendige suchten ende tarmen. **D**oe op die
 schoot dijne ghenaden ende die vloeghele
 dijne mynnen dat wi daer onder schulen
 moeghen ende blien van den ansichte des
 vandes. **W**es ons een borch der stercheyt.
 want di en vaket noch en flapet in onser
 hoeden niet. **A**lsoe onse want oeck niet en
 doet die ons sonder opholden bestrecket.

O licht **Dat rij Capittel.**
 dat van den weemden lichte
 niet ghesien en wort. **O** licht
 van welken alle licht comet
O licht dat alle weemden verblindet. **T**egē
 dyn licht is alle licht donckerheyt. **D**inen
 lichte is alle donckerheyt openbaer. **O**

Olicht wes blickende claerheyt niet en ver
donckert. welck ghene muren noch sloten
besluten noch weder staen. **O**licht dat alle ste
de toe gader doer gaet verlicht eens ende altoes
Verslinc my in die afgront der claerheyt op
dat ic alle dinge in di schouwe mach. **O**weer
de here en laet my die scheme mynre onbe
cantsheyt niet bewassen. noch myne sonde
niet vermenichuoldighen du die allene
dat waerachtige ouerste guet biste. **O** he
re ic behve dat my nergent wal en is sonder
di. meer quellit ende altoe quellick. niet
allene buten meer oech in my want alle
ghenoechte ende rijtheyt is mi een ellende
sonder di wanttu biste myne salicheyt.
As dine glorie my verdoent wort dan sal
ic ghesadet worden ende dan sal my ierst
wal ghenoeghen. **O** here myne onsalich
sal ic di belien. **W**ant sint dat ic my va
der enicheyt dyns ouersten guedes gaff
ende schente ende my ouermuddes neygh
ge mynre sinnen kuerde toe die mennich
uoldicheyt der tyeliker dinghen soe bin

ic van di die enich en een biste ghespreyt en
 ghe dielt in vele dolinge. ende alsoe bin ic
 gherome in ruycheyden die my verderuen.
 ende verarmen. Ende in welden en ghenooch-
 ten die my bedroue ende bedruue. want ich
 hebbe vele ghesocht ende ghe iaghet meer
 en verregghen meer al verpeltet my ende
 van ghenen dinghen mach ic veruullet
 worden dan allene van den guede daer al-
 le guet af romet. toe welken guede wy ghe-
 scapen sint allene an toe cleuen en daer af
 versatet toe worden. En als ic dat ouerste
 onwandelbar guet niet en soeke vinde noch
 en besitte soe bedroue ic ende ghe toe niet.
 want dat ist dat my allene rusten ende
 versaden mach. **O** here du biste vol ende
 ouerulopende ruyck. **M**eer mijn onsalige
 siele vliet van di. ouermiddes menichual-
 dige afftrekkinge ende neyghinge der syn-
 nen die my al verstuuen. **M**eer mitti ende
 in di soldt ic verbliden ende allene vrede
 vinden. ende ic volghe en iaghe die werlt
 daer ic dus in verghe ende verdrue. **D**ie

werlt ropet. **I**c vergae ende bederue. **D**u ro-
pest **I**c bliue ic bliue ewich een. ende al die
toe my comen wil ic vermaken en ewich
leuen gheuen. **N**ochtant leyder o weerde
here vlie ic van di daer ic alle guet ende
volle rycheyt in vinden solde. ende kiere
my toe die verganclike werlt. daer alle
ellendicheyt ende droefnisse af comet. **E**n
ic late di die my vermaken ende weder ma-
ken soldes ende sueke alle ydelheyt. **D**aerft
der sielen maect mijn arme siele ghesot.
op dat ic di o mijn ewighe salicheyt tot
al mijnē herten behen. danken en louē
moet. van al dinen gueden die du my
bewesen heuest. ende daer du my mede
gheuoeder hebbest van mijnre roeghet
toe mijnre olthent. **O** here du heuest mi
ghescapen doe ic niet en was **D**u heuest
my verloest doe ic verloren was **I**c was
doot. ende du woldes neder comen totten
doden ende onse sterflicheyt an nemen.
O here conink du woldes verlossen den
verlozenen knecht. ende mit dinen doot

heestu hem weder ten leuen verwecket,
 ende sinen doot ghe doet. **O** here mit dijn
 re neder dalinge soe verhoeghedestu my.
Want it was verloren. meer du here ghe-
 mest seluen om mi toe verlossen en leuen-
 dich toe maken. ende hebbeste mi soe seer
 ghemint dattu my myt dyns selues bloot
 heest gheloffet. **O** here du hebste my meer
 ghemint dan di seluen. want om my vā
 der doet toe verlossen woldestu dyns selues
 leuen ouer gheuen. **M**it dus weerder seet
 heestu my verloest van den ewighen
 doot. **E**nde hebbest my ghe noemt myt
 dinen naem. ende ghe tekent mit dinē
 blode op dat it dyns altyt ghe dencken
 salde. ende toe gheenre tut wt minē hertē
 en slote. want om my toe beholden en
 woldestu van den cruce niet gaen mi lere
 de dat it om die ere dyns naems vande
 cruce der penitencien ende eens gueten
 leuens nummer meer sehenden en moet.
Du hebbest my ghesaluet mit dijnre
 saluen als mitten sacrament des doepsels

op dat ic mach nae di triste kersten ghehietē
worden. en kerstelik leuen solde. **I**n dijnen
hullighen handen heuestu mi ghe tekenē
ende ghescreuen mitter letter dijner minli-
ker wonden. om dattu daer opsiende altoes
mijns ghedencken soldes om my in allen
noeden toe hulpe toe comen. op dat ic dijn
te ghedencke ende mijn hulpe an di soeke.
Aldus here is dijne ontfermhertige gracie
den sonder altijt bereyt die hem totti kiere
wil. ende die grote gauen niet en roeket
noch en achtet. **H**et is wal rechte dat hie
der gauen derue ende in synen sonden toe
niete worde. **O** mijn verlosser ende mijn
beholder hoe dicke heuestu mi verloest
van mēnighen perikelen ende onsaluthey-
den. **W**ant als ic verdweelt was soe heb-
bestu mi ghehulpen in den rechten wech
Du leerdeste my doe ic onwetende was.
Du berespiedes my doe ic misdeete. **D**u troef-
tedes mi doe ic bedrouet was. **D**u sterke-
des my doe ic mishopende was. **A**ls ic vel
opheffedestu my. **A**ls ic stont hieldestu mi.

Als ic wanderde ledestu mi. Als ic totti comē
 wolde ontfengestu mi. Als ic sleep behuedestu
 mi. Als ic di anriep verhoerdestu mi. O here
 ghelouet moetestu wesen. want di beta-
 met allene loff ende eere in ewicheyt. **Dat**

O mijn here **terapide Capittel**
 mijn god leuē mijnre sielen
 dese voer ghe noemde wal dade
 ende ander ontellike wal dade
 ende gauen heuestu mi ghegeuen. vā wel-
 ken mi lustet altyt toe denken ende toe
 spreken. Die milde ghenadicheyt d'ijner
 gauen begeer ic toe danken. ende toe louē
 wt al minen herten. wt al mijnre sielen.
 wt al minen ghemoede. wt al mijnre ster-
 cheyt. ende wt al den binnensten merghen
 mijnre herten. ende al mijnre leden. O here
 du biste die vollencomene sueticheyt een
 troest ende smaect al d'ijner ghe mynder
 die troest ende hulpe an di sieken. O here
 mine onuollencomenheyt ende cleynheyt
 siestu mit dinen oghen die vele clarer sint
 dan die sonne. Die doer sien alle die weghe

der menschen ende die diephenden der af-
gronden. Die sien in allen steden die guede
ende die quaden. Du biste een ontholt al-
re gheschapene dinge ende alre weghen
teghenwoerdich ende draghest sorghe vā
al dinen creaturen ende hates gheen dinc
dattu ghemaect heuest. Aldus ist opēbaer
dattu my in al mynen werken nevenstelic
ansieste. altoes wakende om my toe beho-
den als een ewich wachter. als oftstu al-
re creaturen hemelrikes ende eertrikes
vergheten haddes ende mijns allene ach-
tedes ende om my in al mynen woerden
ende werken ende ghedachten voer toeco-
men alleen toe my ghekuert stondes. Du
biste dat onwandelber licht dat niet en
wasset noch en waent. ende ansieste alle
dinge hiel ende toesamen. toe enen mael
sander aflaten. als oftstu meer een dinc
en seggest. **O** here des verblide ic my grot-
lick ende oeck ontsie icks mi dattu my al-
toes alsoe ghehuelich ansieste. als oftstu
anders niet en seggest dan my allene. **O**uer

al teghenwoer dich ende bereyt my toe helpe
als ic bereyt bin dine hulpe toe sueken. **Utoe**
bistu mi vaderlick berespene castiende en
oueghende als ic mi van diner vaderlick
toe vzeemde ydelheyt kiere. **Ende** want ic
dat sie ende weet soe bin ic altoes hopende
ende wachrende hulpe diner ghenadicht
wesende ende mynnende die castiginge
dijner vaderlicheyt. **Heue** here aldus soe
siestu my altoes an. ia in mi altyt teghe
woer dich wesende. **Du** biste my teghen
woer digter ende naerre dan mi dat leue
mijne sielen ende mijns lichaems is
wanttu biste ewich ontholt al mijns
leuens. ende waer ic gaie du en lateste
my niet ten sy dat ic di ierst late. **Du** bist
ouer al ende in allen dinghen vurchliker dan
sie hem seluen sint. **Hyt** om mach ic di ouer
al binden ende mitti mach ic niet bederuen
Ende al wat ic doe soe wat dattet is dat
wetestu ende sieeste beth ende clarer dan ic
seluen. ende daer toe alle mijne meninge
ende begeerten. ya alle die ghenoechten

en dat behaghen mijne toenevgheleyt.
Dhere alle mijne begeerte is voer di ende du
sieste waen die geest tomet ende warwarts
hie gheet. Ende du bekenste off die wortel
suete off bitter sint. Daer schoen crutt off
bladen wt wassen. ende dat merck der wor-
telen doer kennestu. **M**ijne meninge en
siestu niet allene. meer oeck dat merck der
wortel daer die meninge wt sprutet. ende
wasset dat doer siestu mitten doer gaende
lichte diner waerheit. ende hebbeste dat
al in den boeke diner wetender wysheit
bescreuen. Ende enen yegheliken salstu lo-
nen niet allene nae den werken en menig-
en. meer oeck nae dat verborghene merck
der wortel. daer die menige wt sprutet
ende die werken wt wassen. ende waer
it mi toe kiere ende ghendechte in neme
mit ghedachten of mit werken. dit siestu
ende hoerstu ende ontholdestu al ende sai-
ueste dat in dinen boeck het sy guet off
quaet. om dat guet toe lonen ende dat
quaet toe wreken. Ende als die tyt comt

17
dattu din boeck op luken salst ende wy al
daer toe samen in lesen sullen dat goede en
dat quade. ende bekennen daer wt wat
loen dat wi ontfanghen sullen. Als ic dit
an merke osterke verueerlike god almach-
tich soe word ic mit groten vresen begaen
want ons is groet noet in gherechtichey-
den toe leuen als al onse werken voer di-
ne oghe sullen staen als voer onse recht
ueerdighen richter die ons oordelen sal na
onsen verdienten. **Dat xiiii. Capitel.**

O Alre sterfste almachtige god
schepper alre geesten ende al-
les vleysches. welches oghe
open sint op alle die weghē
der menschen van den dage hoer ghebuur-
ten hent toe den dach hoers verscheydes
en du salst ellick lonen nae sinen werke
sie sint guet of quaet. **Ic** bidde di here om
di seluen want ic my seluen sie noch ken-
ne dattu mi mi seluen doeste bekennen.
Ende den sal ic di behen mine demthert
ende die onsalichent mynre sielen. **Wt**

onbetander sothent heb ic ghesproken als dat
ic tijt weer ende gheens dinges en behoue
de. **W**eer ic onsalighe en merckte noch en
wiste niet dat ic van my seluen niet en
was noch oeck niet guedes en hadde **W**eer
ic was naect ende blint. onsalich en ellen
dich ende seer toe ontfemen. **I**c onsalige waer
de veer gherwest toe hebn ende was dwaes
Ic waende wal van mi seluen ende in myn
re wacht myne vernichent beholden toe heb
ben ende want ic mi op mi seluen verliet
ende toe tone was ende onbehoet in wan
deringe soe wort ic bedrogghen in minen
wanen. **E**nde soe wie hem op hē seluen
verlatet ende op hem seluen toe tone is
hem seluen toe behueden. **H**ie is licht bedro
ghen ende toe allen sonden bereyt al ist
dat hie dat seluen niet en weet. **O** minli
ke here du leerdes mi ende ic sie wal dat al
le guet van di comet sonder wen wy niet
guedes en hebn noch vermogghen. **O** here
weert dattu onse stat niet en behuedes soe
waect die wachter toe verghenes die sie

mit hem seluen behoeden wil. **O** here aldus
 heuestu mi gheleert my seluen toe bekēnē
 nu du mi op mi op mi seluen ghelaten
 hebbest. **D**u heuest mi gheprouet niet
 dattu mi niet en kendes meer op dat ic mi
 seluen kennen solde. **W**ant here als ick
 toe hantes sprack. **I**c onsalige sot waende
 voet gheuest toe hebē ende wys ghenoech
 mi seluen toe regeren ende en verstont n
 niet solde ic wal regiert worden datter
 an di stont. **D**at ic gheuallen bin quam
 van my seluen ende dat ic weder op stont dat
 was ouermid des dunnre gracen. **O**licht
 der waerheit du hebbest myne oghen
 op ghedaen want ic was blind ende doot
 in mi seluen ende du heuest my verlicht
 ende verweert. **A** onse leuen is beconige
 ende ellendicheyt. ende voer dyne waer
 heit en mach hem nemant verheffen
 noch glouieren in hem seluen. ende is ne
 tes guedes in ons dat comet van dimer
 gracen. want van ons seluen en heb
 be wy niet dan sonden. ende vallen in

in ellendich ende in alre swarichheit. Waer
in sulle wy dan glouieren. Seker in ghenen
dinghen moeghe wi glouiere dat wi van
ons seluen heyn dan in sonden. ende die
quaetheyt der sonden brenghet ons in al
le ellendichheit. Nijr en koene wi ghene
glorie vinden noch ghenoechte noch ghe
warige blitsatp heyn meer al onsalich.
Sulle wi dan glouieren in peet dat guet
is dat moet dan wesen in dat guet dat
ons gheleent of ghe geuen is. dat ons die
ghenade godes beholden later alsoe lan
ge als wy ons suns guedes niet an en trec
ken ende niet langer. want waer dat
wi ons suns guedes an ons trecken dan
verliese wi dat syne is ende ons selues
daer toe. O here alles guedes van di comt
alle guet. ende di behoert allene die ere
ende glorie. ende dat an trecken alles gue
des. Soe wie van dinen gueden hem sel
uen ere antrecket die is een dief ende
een moerdenar. ende is ghelyc den du
uel die di dynen glouen berouen ende

stelen woldt. doe hie hem seluen dyne glo-
 rie ende dijns werckes dattu in hem ghe-
 woort haddes antrecken woldt. ende al-
 toe hant verloes hie daer mede di ewige
 guet ende oerh hem seluen. ende wort vā
 enen schonen engel een tellich duuel. **O**
 here soe wie ghelouet ende ghepriset wil
 wesen van dijne grauen ende daer in sijn
 selues ere socket. ende begeert. al macht
 hem van den menschen ghescheen noch-
 tan wort hie van di ghelastert. daer alle
 glorie ende ere van comet. en hie vallet
 in alre confusien ende oneren. **O** here wie
 van den menschen ghelouet wort dien
 du lasters die sal van den mensche niet
 besaudet worden alstu hem ordelst. **O**
 here mijn scepper wt mijne moeder lich-
 am. ic bidde diner vaderlicheyt en laet
 my in den groten laster niet comen als
 dat men my verwiten mach dat ic stele
 en mi antrecken woldt die ere ende glorie
 die di allene toe behoert. Want loff ende
 ere alles guedes behoert di allene altoe-

male toe. ende ons hoert toe mit alle rechte
ende eghentlic van onser quaetheyt confusie
ende scaente des ansichres en daer toe alle
onsalichert. ten sy dattu onser van diner
ghenadigher guetheyt ontfermen wilst

Ende du ontfermest alle der gheenre die
du gheschapen heuest ende en hates nie
mant soe vele alst in di is. ende du ma
kest ons rijt van duns selues guet wat
wy in ons seluen arm gheworden sint.
ende van dinnre grondeloser mildicheyt
soe gheuestu dat alre beste guet alre lieuest.
dat is di seluen in onser ghebrecticheyt.

Here du minnest die ghene die hoere
clernheyt ende armode bekennē ende ma
kest sie rijt in diner ouernemender rijch
Ende want wy dine arme kinder sint en
scapen dinnre weyden soe opene ons die
dore dinnre ghenadicheyt. dat wy di ere
moeghen ende ghesadet worden ende dy
louen ende dancken. Dit verliensu al de
ghenen die dat mit oetmodicheyt an di
sueken. ende versadest sie mit diner spise

en wilste sie overuloedelick mit di selue ri-
 ke maken. Ende die ghene die hem seluen
 als van hem seluen groet ende ruyt achtē
 ende dyn guet di niet toe en scrue meer
 hem seluen die salstu sluten wt hoer ruyt
 heyt die sie wanen toe besitten ende en
 solen niet vinden in hoer handen. als
 sie ontsprungē wt dē droem des tytliken
 leuens. **H**ur om sal ic di here behen myne
 elernheit ende heb ic venighe doeghet of
 peet guedes datti behaeghet dat haestu
 in my ghewoicht ende dat scrue ic di toe
 rechte toe. want van di comet alle guet
 ende daer om hoert di glorie en ere alle
 ne toe. **I**c belie dat ic van my selue niets
 niet en bin. noth en vermāch dan alle ydel-
 heit. ende ic bin een scheme der doet ende
 een doncker afgront broesch ende sonder
 vrucht die sonder di groyt noth en blyt
 noth vruchtber en is. **H**adde ic ve petes
 guedes dat ontfent ic van di en dat ic val-
 le dat is van myre eghentheyt ende
 nūmer meer meer en stonde ic weder op

du en verheuest mi. **A**ltoes weer ic blint du
en verlichtes my. ende altoes solde ic i son-
den vallen du en ontheldes mi. en ic bleue
ewelick verloren en dede dat dine gracie
ende ontfermyerticheyt. **D** here aldus ver-
hoedestu mi altyt van allen quade in ver-
ledenen tijden ende in der teghenwoer dich
wes ic dijre vaderlicheyt toe betrouwe.
gheheellick. **D**ie stricken der sonden daer
ic mede ghelaghet was heuestu toe suede
ende heuest mi die oersaken der sonden
vake benomen ende haddestu dat niet ge-
daen ic hadde in alreleye sonden der werlt
vake gheuallen. want ic weet wal soe
wat sonde dat een mensche doet die mach
een ander oeck doen ten sy dattu he ver-
hoedes. **E**nde wat quaet ic niet en dede
dat verhoede dine vaderlike ghenade.
ende ghebodes mi daer af toe hoeden en
dat ic di ghehoersam was dat was va
dijre gracen. want toe dijre eren en
toe minen orber behoedestu my van on-
telliken sonden die ic hadde moghen doen.

Dalt my die viant **Dat xv. Capittel.**
 niet tēptierde here dat beneem
 mestu hem. ende dat hie stont
 noch tyt en hadde om toe tem-
 tieren dat was van diner gratien. Ende
 als hie tijt hadde toe temtieren dat it hē
 dan niet en cōsentierde dat was vā diner
 tracht. wanttu sterckeste mi teghē hem
 dat it sine scallichent weder stont. Ende
 als hie hem verdoende als of hie een en
 gel des liches was soe gheboedestu hem
 dat hie nu niet en bedroghe ende verlich-
 tes mijn verstant dat it hem en sine scāl-
 lichent becaude. want here hie is die gro-
 te drake ende dat olde serpenit. die ghenō-
 met is die duuel en sathanas mit soeue
 hoeneden ende tijt hoerne. den du ghesca-
 pen heuest ende hie bedueghet die grote
 sie deser werlt. daer menigher hande ghe-
 dierte in sint sonder ghetal en beesten den
 ende groet. Dat is menigher hande ma-
 niere van duuelen die nacht en dach niet
 en doen dan sie al om lopen die mensche

toe bedreghe ende toe verslinden ten sy dattu
ons behoedes ende beschermes. **D**it is die ol
de drake die in den paradise der welden ghe
sopen was die mit sinen stert dat is mit si
ner stalluhteyt neder toech dat derde diel
des hemels ende werp sie ter eerden. **D**ie oer
die waterē der see ghefeuint heuet om
dat die menschen die daer af drinken
sullen steruen ende verderuen. **H**ie tredet
onder syne votten golt ende sluck. **H**ie mo
meent dat die iordane in sinen mont lo
pen sal. want hie is ghemaect niemant
toe ontsien. **W**ie sal ons van siner kelen
verlossen ende besudden anders dan du
here die dat houet van desen draken to
broken heuest. **G**nedoe ons here dine
vloeghelen dat wy daer onder vlien en
schulen moeghen. want wy ontsien ons
seer van den ansichte des draken ende des
serpentes die ons altyt laghen lecht om
ons toe beduegghen. **O** here verloes ons
mit dinen schulde van siner verblindin
ge want dat is al sin lust ende begeerte

die helen toe verblindē die du heueft ghe-
 scapē. **H**ijr om o weerde here rope wy toe
 di dattu ons verlossēst van onsen daeghe-
 liren viant die in alre maniere die scaldij
 siner scalliker boeshert ende siner listigher
 quaetheert ende gheseninder schutten ons
 anschetet om ons toe doden. ende onse ar-
 me siele hemelick ende openbaer wi etē
 ofte drincken slapen of waken of wat doen
 nochtan lieue here late wy ons bedregē
 mit onser verwoeder sothert. **W**ant al
 sien wy daeges desen draken toe ons comē
 mit gripenden tanden ende gapender ke-
 len om ons toe gripen en̄ altyt toe onse
 quaet bereyt nochtant slape wy ende
 bedruē onse quade ghenochten ende
 sint soe traech teghen onsen viant als
 of wy alles dingēs wal verskert werē.
Onse viant wakert altoes ende wy wille
 nauwe ontwaken om ons teghen hē
 toe weren. **H**ie legget altyt laghen en̄
 stricken voer onse votten sonder ghetal
 om ons toe vanghen ende al onse we-

ghe heuet hie vol stricken ghelecht om onse
ellendige siele toe verleyden. O here wie sal
al dese stricken ontgauen moeghe. want sie
leggen in ruygheden. in armoede. in huse
ende in dranch. in slapen en in waken. in
woerden ende in werken. ende in al onse
doen ende laten. O edele here verloes ons
vran den stricken des paghers ende van sine
onsture ropende kele. op dat wi di belien
moeghen ende seggen mitten ppheten.
Die stricken sint toe broken ende wy sint
verloest. Onse hulpe staet in den naeme

O des heren. **Dat xvi. Capittel**
Mijn here mijn god mijn licht.
Verlichte mine oghen op dat
ic dijn licht mach sien ende
daer in wanderen alsoe dat ic niet gheua-
ghen en worde in die stricken des vrandes.
Ende wie sal sie moeghen ontgauen wat
sie ontellick sint ten sy dat hie sie wal be-
sie. Ende wie sal sie moeghen besien dan
die ghene die du here verlichtes. Wat
hie is een vader der duisternissen ende

verberghet sine strickē in donckerheyde
Ende al die ghene die in dinen lichte niet
 en wanderen. sint kinder der duisternisse
 ende worden in donckerheyden gheuan-
 ghen. daer sie stricken verborghen leggē
Heer wie in dinen lichte wandert. die
 sal sie ontgaen en̄ hie sal hem niet stotē.
O here du biste dat licht der kinder des
 lichtes. Du biste die dach die niet onder
 een giet. daer dine kinder in wandere
 sonder stoten. **W**y sien alle dage dat soe
 wie hem meer ende meer van di veruer-
 ret. hoe hie meer ende meer bestricket
 wort in die duisternisse der sonden. **E**n̄
 poe hie dieper in die donckerheyt der so-
 den is. poe hie myn sien ofte die sonden
 bekennen kan. **E**nde daer om wort hie
 dickewile in die stricke der sonden ghe-
 hecht ende gheuaen. en̄ dat seer toe ont-
 sien is dicke wile en weet hie noch ver-
 steet hie dat hie is gheuanghen. ende
 daer om en sorghet hie niet hoe hie ver-
 loest mach worden want hie niet weet

dat hie gheuenghen is ende waent vry
ende loss toe sijn. **M**eer wantu dat licht
der herten ende der ghedachten biste soe
verlichte minne oghen van binne mit
dinen lichte op dat ic daer in mach sien
ende niet en valle onder minne vianden.
Ende want onse viant ons hatet ende
onse viant is. soe pynit hie ons altyt toe
valle toe brenghen. **M**eer here wy bidde
di dattu hem versmelten latest als was
Hie is die ierste moerdenar ende die leste
die den raet visierde dat hie di van dynre
glorien berouen wolte. **E**nde doe hie op
was gheblasen ende in houerdie verhe
uen. doe berste hie ende viel in dat hold der
hellen. **E**nde du worpest hem van dine
hillighen berge wt dat gheselschap der
vuirigher steene. die ontfoncker ende ver
hettet weren ende noch sint mit diner
minne **D**at weren die hillighe engelen
die bi di bleuen ende ewelic dyns ghe
bruken sullen. want sie hem dyns wer
kes dattu in hem ghe waacht haddes

niet an hem en toeghen. meer ghehelic
 mit al dien dat sie ontfanghen hadden
 van di weder mit mynnen ende mit wer-
 dicheyt toe di ende in di kieren. alle ere
 di allene toe savende. **M**ijn here en mij
 god sint dat onse viant dus is gheuallē
 en liet hie niet af dine kinder toe quelle
O alre ouerste coninck die dym viant
 ouermidtes dine guetheyt nae dine
 beelde gheschapen heuest ende solde noch
 gheerne dine glorie rouen ende besitte
 die hie ouermidtes sine houerdie ver-
 loren hadde. **M**eer here wanttu onse stert
 heyt viste ende onse kempe. soe bedwi-
 ghet ende weder staet hem. op dat hie di-
 ne lameren niet en gripe ende verslindē
 ende doe ons sien die stricken die hie os
 bereyt heuet om ons toe vanghen. op
 dat wy die ontgaen moeghen en totti
 comen. **O** blytscap van israhel. gi weer-
 de ghetrouwe vader. die behende listi-
 ge wege sint soe menightherlene dat
 sie nauwelic nae niet van ons moghen

verstaen worden. Want als nu kiert hie hē
herwert ende derwert. Nu verdoent hie hē
als een lam nu als een wolf. Som tijt als
een licht ende weder om als donckerheyt.
ende enen pegheliken verdoent hie hem
nae die hebbelicheyt die hie in den men
schen bekent. nae tijt en staet ende men
ghe maniere der mensche soe nemet hie
als die want plecht sake ende oersake toe
teptieren ende toe bedueghe. Ende onder
wilen toent hie hem blide om den blide
menschen toe verschalken. Onder wilen
verdoent hie hem als een engel des lich
tes op dat hie geestelike mensche alsoe
toe meer verleyden mach en toe houer die
en toe valle brengien. op dat hie stercke
beleuede menschen neder werpen mach so
verdoent hie hem als een onosel lam. om
guedertiren ende sachtmodige mensche
toe verschalken verdoent hie hem als een
wolf. Dit is al toe merken in die onghel
ycheyt ende in der menichuoldicheyt si
ner tentagen. Som wilen teptiert hie

mit onghewordineer der wesen. Somighe
mit verheuinge ende houerdie. Somige
van subtilen verstande ende van vele toe
weten. Somige mit siner onbekender ploeg
heyt ende ongheloeertheit. Ende wie is heb
belick al dese stricken weder toe staen. En
wie sal ontdecken die menichuoldicheyt
sijnre cleeren daer hie mede ghedecket is
dan die ghene lieue here die du verlichtet
ende verstandnisse gheueest. Hie verber
ghet sijn gheschnutte in sijnē koker ende
verberghet ter tijt en der stat. Ende als mē
minst in hoeden is soe scheter hie die ghe
ne die niet ghewapent en sint. mit dinc
wapen ende die hem niet verlaten op di
meer betrouwen op hore sterthent. Ende
niet allene becoert hie sie in natuerliken
sonden. meer dat noch meer is toe ontsien
ingreesteliken oeffenigen en in werken
der doegheden. Ende daer verberghet hie
sine subtile stricken ende verwerf die ondo
gheden myt verwen der doegheden ende
houerdien myt verwe der oetmodichē.

En in vele maniere die deser ghelyc sint stri-
det dese drake daeghelicks teghen ons he-
melick ende openbaer dach ende naest in
alle maniere van sonden ende in alle wer-
ken der doegheden. sroyt hie dat seym sym-
re feller nudicheyt, om onse sielen toe be-
drieghen. **O** here wanttu onse simpelh
ende onse armenheit bekennest, en wat
wy toe male in diner ghenadicheyt be-
trouwen soe behoede ons en be verloes
ons. **O**y dat wy in di verbliden en onse
viant van onse victorie bedroue. **Alsoe**
dat tu die ere ende dat loff onser que-
der werken beholdes nu ende ewelike.

O here ic byn **Dat xvij. Cap.**
dijn knecht ende een soen dij-
re diene. **Ic** moet dy behre-
nae mynen armenken ver-
moeghen wt al mine herten en ouer-
dencken alle die waluden die du my
bewesen heuest. van myner ioeghet
hent toe nu in al mijn leuen. **Ic** weet
wal here dat verheffinge en houerdie

di mishaghet want isie allene beghin
 en wortel als quades is En sie is als een
 doure wynt verdroeghende ende verderue
 de alle guet **O**ech soe benemet hie ons
 die vloet der riuieren der gotliker ghenade
 den **O**uermiddes houerdien voert sprute
 ende weder tome die sonden die men ghe
 storuen was. ende die doegheden die ghe
 wortelt weren ende beghinden toe wasse
 die doet sie verdroghen. ende vergaen. **O**
 here ic moet di dancken. wanttu mijn
 verlosser biste. **O**ndanberhent bestappet
 die aderen dijne vlopender ghenaden en
 maect ons laeu ende traech in menich
 uoldicheyt der ydelheyt. **O** here hoe men
 nich werff weer ic verslonden van den
 drake en haddestu my wt siner ghri
 gher kelen niet verloest. wat soe vake
 als ic sondichte ende teghen di misde
 in dinen gheboden was hie altyt be
 rept my toe verslinden. meer du besther
 nieste my **A**ls din ghebot ouer tuit
 stont hie altyt berecht om my toe voere

in dat hol der hellen. meer du verboedest
hem ende en woldest hem dat niet ghehe-
gen. **Ic** verwachtte dijne vaderlicheyt en
du bescauddeste my als een vader. **Ic** en ont-
sach di niet ende du behuetest my. **Ic** kuer-
de my van di en gaf my minen vrient
meer du en ghehenge des hem dat niet
dat hie my in sine macht ontfanghen
solde. **Al** dese waldaden dedestu my o myn
here mijn god ende ic en merckedes noch
en verstondes niet. **Ende** aldus heuestu
my menich werff van den tanden des
duuels verloest. ende van der strotten des
bueschenden leuen ende wt die putte der
hellen ghetoghen al en wiste ic dat niet
Dicke wile was ic voer die poerte der
hellen ende solde daer in ghelopen hebn
meer du weder heldes my. **Oeck** lieue
here heuestu my dicke wile ghespaert
ende behoedet van den doot mijns lich-
ams als ic was in wilder auenture. wt
groter siecheyt ende trancheyt heuestu
my verheuen altijt my ghetrouwelick.

bi staende behoedende toe water en toe lande. Ende in menigher ontelliker noot daer ic bedouen solde hebn en hadde my dine vaderlike mynne niet bewaert.

Want hadde ic doe in minen sanden gestoruen. ic waer ewelic in der hellen versonken. meer dine gracie ende ghenade heuet my altyt beschermt. van den doot myns lichams ende mynre siele. **Och here des en can ic di nimmer toe vollen dancken ende moet in allen ontbliuen. want dine waldaden sint soe ouernemende groet. meer ic en bekendes noch en verstondes niet eer du my verlichtes ende ic in dine lichte sach.** **Dat viij**

Hyr om o licht ende **Capittel.** leuen mynre sielen en licht mynre oghen bi welke ick sie. myn here myn god sie nu heuestu my verlicht. ende ic sie en bekenne dat ic leue ouermids di. Ende ic solde di gheerne dancken en louen van al dinen waldaden meer myn ver-

moghen is altoe dem. ic meer niet als to
ver antworden diner gauen ende mynne.
Dreer here soe vele als ic kan ende mach
dat selue offere ic ende bede diner hoegher
moeghent^h ende dat ontfangestu van
dinen knecht als een offerhande. van di
ner grondeloser guetheyt. Ende dat selue
dat ic di bieden of offeren mach heb ik
van di ontfangen ende van diner gracie
wanttu biste ghenadich ende guedertue
en en hates niet van dien dattu ghema
ket heueste. **L**ieve here ic bin sonderlinge
een van dien armen sonders die du ver
loest heuest. soe belie ic diner ouerne
mender waldden die du an my gheroent
heuest wanttu heuest mi behoedet va
der bernender hellen een werf ander
werf. derde werff. hondert werff. vae
dusent werff daer du my myt groten
ver dienst hadde in moeghen laten
vallen ende hadde dine ghenade ghe
daen die ic niet verdient en hadde noch
oock verdienen kan noch mach. Ende

altijt kuerde ic my mit minē werckē ter hel
 len wert. meer altijt weder leydestu my en
 verhoedestu my. Dusent werff haddestu mi
 moeghen verdomen haddestu gheuilt. **O**
 dine ghenade spaerde mi wanttu minest
 dine creaturen ende ontschuldichste der
 menschen sonden om die penitencie. **O**
 here alle dine weghe sint vol ontferm
 herticheyden dat bekenne ic ouermids
 dynen lichte. **A**lle die begeerte mynre
 sielen ghebreect in den antworten diner
 ghenadicheyt. wanttu my voerhoedet
 heuest van den vurnensten der hellen
 ende van den gheselschap der quader geeste
 ende heuest my ghe wyset ende ghe leert
 den wech der waerheyt die der leydet toe
 den paradise dynre welde. **I**c was toe
 male in den doot ende du heuest my toe
 male van der doot verweet. ende leuen
 dich ghemaect ouermiddes dat licht
 dynre gracen. **E**nde daer om here ghe
 ue ic mi toe male in dynen dienste. **A**
 myn vermoghen ende al dat ic van

diner granen bin dat offere ic di altoe male
Ic dankke di here dattu di gheweerdichste
dat ic di dienen ende minnen mach. O here
du heuest my toe male verloest op dattu
mi altoe male besitten soldes. Du heueste
mi altoe male vermaect op dattu in my
ende ic in di ewelick leuen solden. **Dat vier**

O here tracht mynre **Lijfftel**
sielen di moet ic myne wattu
biste myn ouerste blyfschap en
alle ghenoechte myns leuens

Ende al dat ic bin moet di leuen ende niet
my want myn leue was doot in mynre
onsalichert ende is verwert in mynre of
fermhertichert. Du biste een ontfermhert
tich here ende een god van vele ghenae
dicherten den ghenen die dinen naem
minen. **Hij** om o myn beholder du heuest
gheboden in der wt dathen di myne solte
wt alre herten. wt alre sielen. ende wt ga
ten crachten ende wt den binnenste mee
ghe des herten al tijt ende in alre men i
welken wy dinre ghenadigher gueth

